

Ongelukkig prijzen

Woordwaarde
Egbert Brink

En hij zei: 'Naakt ben ik uit de schoot van mijn moeder gekomen en naakt zal ik in haar schoot terugkeren. De Heer heeft gegeven, de Heer heeft genomen, de naam van de Heer zij geprezen.'

(Job 1:21)

Hoe kan Job het zeggen, hoe krijgt hij het over zijn lippen? De naam van de Heer zij geprezen! En dat, terwijl al je bezittingen zijn afgenomen. Veel erger nog: al je kinderen, van de ene op de andere dag. Is het niet onnatuurlijk en onmenselijk om zo te spreken?

Was Job zo uitzonderlijk? Immers, zoals hij was er niemand op aarde (1:8). Of krijgen uitleggers gelijk, die beweren dat het hier om niet meer dan een vertelling gaat? Onder het mom van: zulke figuren komen alleen in mythen en sagen voor.

Dubbel woordgebruik

Het woord dat Job gebruikt om de Naam van God te prijzen, speelt een belangrijke rol in het eerste hoofdstuk.

Dit woord *barak* in het Hebreeuws kan op verschillende manieren worden gebruikt. Het kan zowel een positieve als een negatieve betekenis hebben. Afhankelijk van de context kan het *zegeven* of *prijzen* betekenen, maar evenzeer het tegendeel: *vervloeken* of *vaarwel zeggen*.

Kenmerkend voor Job is dat hij zeer betrokken is op zijn kinderen. Hij gunt ze dat zij feestvieren. Maar telkens nadat een van zijn zonen weer een feest

had gegeven, liet Job zijn kinderen bij zich komen voor een reinigingsritueel. Niet direct omdat zij de beest hadden uitgehangen. Er wordt een andere reden door Job aangevoerd: misschien hebben mijn kinderen wel gezondigd en God in hun hart *vervloekt* (*barak* in de negatieve betekenis). De context wijst uit dat het in negatieve zin bedoeld is.

Overigens sluit de aandacht hiervoor aan bij thema's die in de andere wijsheidsliteratuur in de Bijbel naar voren komen. In Spreuken 30:9 wordt als verleiding voor een rijke genoemd dat-hij God zou kunnen verloochenen, zodat hij zou kunnen zeggen: wie is de HEER? Het gaat hier ook over een levenshouding die los van God maakt en geen verbinding met Hem zoekt. Kortom, een houding die Gods Naam geen eer aandoet.

Vervloek!

Vervolgens blijkt satan juist op *dit punt* Job te willen verzoeken. Hij insinueert dat Job God trouw is omdat hij een voorkeursbehandeling krijgt. Satan waagt te betwijfelen of Job nog zo volhardt als de voorspoed verdwijnt en als alles wat Job toebehoort, zou verdwijnen. Ongetwijfeld zal hij dan God in zijn gezicht *vervloeken* (*barak* opnieuw in de negatieve zin). Waar Job om bidt – dat zijn zonen in hun voorspoed niet in de verleiding komen dat zij in hun hart God vaarwel zeggen – daar wil satan precies bij Job toeslaan. Neem Job zijn voorspoed af en zijn geloof zal onecht blijken te zijn. Mensen geloven alleen om dat ze er iets voor (terug)krijgen. Niet om te dienen, maar om te verdienen.

Wanneer satan vernietigend toeslaat, is Jobs eerste reactie verpletterend. Hij heeft *eerst* zijn mantel gescheurd, zo hartverscheurend is het wat hij meemaakt. Vervolgens heeft hij zijn hoofd kaal geschoren, als teken van rouw. En daarna zich plat voorover op de aarde geworpen; zwaar aangeslagen als hij is. Een heel menselijke reactie, voor iemand die zo is getroffen door leed en verdriet. Daarna reageert hij ook men-

selijk, door met zijn eigen sterven bezig te zijn. Wie zo veel intimi verliest, verlangt zelf ook te gaan.

De HEER is een sterke toren

Maar ook de uitspraak: 'de Naam van de HEER zij geprezen', is niet onnatuurlijk. Precies hetzelfde woord (*barak*) gebruikt Job nu in positieve zin. De lezer wordt herinnerd aan Jobs vrees: mijn zonen mochten God eens in hun hart vervloeken (1:5). En satan zette er de aanval mee in: zal hij U niet openlijk vaarwel zeggen (1:11). Job neemt het zelf in de mond, nu hij getroffen wordt. Maar hij zegt God juist niet vaarwel. Hij laat de hemel niet lang in spanning afwachten. Job reageert acuut op wat satan heeft ingebracht. Hij gaat God niet uit de weg, maar ziet de gebeurtenissen niet los van de Levende. Dit alles overkomt Job onder de noemer van Gods Naam.

Ook hier werpt overige wijsheidsliteratuur een licht op de tekst. Job doet niet veel anders dan door de Spreukendichter is verwoord: *de Naam van de HEER is een sterke toren, de rechtvaardige snelt erheen en is veilig* (18:10). De rechtvaardige *snelt* eropaf, hij kan niet wachten om veiligheid bij God te zoeken. Zo snel de benen hem kunnen dragen, loopt hij naar binnen, veilig en geborgen. Het beeld wordt opgeroepen van iemand die haast maakt. Het wordt voor ogen geschilderd als een zaak waarmee je ook haast moet maken. Precies wat Job deed, na de eerste nederlagen en zware slagen: hij vluchtte naar de Naam.

Job zoekt zijn toevlucht rechtstreeks tot de Naam (en faam) van de HEER.

Tot driemaal toe noemt Job Gods hoogverheven Naam: HEER (Job 1:21). Gods reputatie is voor Job recht overeind blijven staan. God is nog steeds wie Hij is! Ook nu is Hij erbij: HEER, Hij is erbij, Hij is er voor mij. Het gaat er niet alleen om hoe Hij heet, maar wie Hij is. Wie Hij *daadwerkelijk* is. Hij kan nergens buiten gehouden worden. Daarom betreft Job alle gebeurtenissen op God. Hij is voor hem niet veranderd, wat er ook is gebeurd.

Vlucht naar de Naam!

In al zijn benauwdheid zoekt Job het hogerop. Juist dat Job zijn toevlucht tot God zoekt in al zijn noden, angst en pijn, bewijst dat zijn geloof echt is. De HEER heeft gegeven, de HEER heeft genomen, de Naam van de HEER zij geprezen. Alles wat Job bezat, had hij ontvangen. Hij erkent dat de God die hem dit alles gegeven heeft, net zo goed het recht heeft hem alles te ontnemen. Maar Job prijst God niet vanwege zijn ongeluk of ondanks zijn ongeluk. *In zijn ongeluk prijst Job de Naam, omdat hij in dat bolwerk houvast vindt.* In zijn Naam geeft God houvast aan Zichzelf.

Wat moet je als mens, wanneer je met zulke grote moeiten geconfronteerd wordt?

Met vernielende en vernietigende krachten? De rechtvaardige *vlucht* naar de Naam van God, die is als een sterke toren. De sterke toren is een bolwerk, een verdedigingstoren, een onneembare vesting. Een hoge toren waar je naartoe vlucht in een hevige strijd op leven en dood. Een mens is er veiliger dan in de veiligste schuilkelder. Hij wordt boven de situatie uitgetild. Als Job houvast vindt bij Gods Naam, dan is hij niet onkwetsbaar. Maar hij blijkt er wel onschendbaar en onaantastbaar. Omdat Job heel zijn leven betreft op de levende God, gezegend is Hij!

